

Nové Bratrské Listy

*Buď rozhodný a udatný, neboj se a neděs!
(1 Pa 22,13)*

1414–2014
600 let přijímání podobojí

obsah

kázání
Jste přijati 59
(*P. Tillich*)

biblické a teologické studie
Exorcismy 64
(*J. Mrázek*)

dějiny
Misie JB v Jižní Africe 66
(*T. Daňková*)
J. Viklef 68
(*B. Kejr*)

náš seniorát
Pobyt mládeže v Rovensku 75
(*F. Němeček*)
Návštěva v Tanzanii 78
(*J. Nejmanová*)
Pobyt rodičů a dětí 82
(*A. S.*)
Návštěva v partnerském sboru 83
(*J. Nejmanová*)

ráj srdce
připravuje M. Matouš

Nové Bratrské Listy

16. ročník (2014)

Vydává OCHRANOVSKÝ SBOR

při ČCE v Praze

Čajkovského 8, 130 00 Praha 3

tel: 224 941 870

mail: uf.praga@centrum.cz

Registrováno pod zn. MK ČR E 12555

editorial

Milé čtenářky a čtenáři.

Teplé počasí nám připomíná léto, které je už to tam. Ty tam však nejsou vzpomínky na prázdninový pobyt maminek s dětmi, mládeže, ale i návštěvy v jiných sborech našeho seniorátu i ostatních sborů. Bylo toho tolik, že něco jsme nechali na zimu, aby nám připomínka léta prohrála naše zimní čtení.

Po daleké Tanzanii nás provede vyprávění sester z Potštejna, které tuto zemi navštívily společně s partnerským sborem. Co dobré a požehnané práce se dokáže, když se lidé nezajímají jenom o to, co je jejich, co mají před očima, ale jsou solidární a vnímaví k potřebám druhých, třeba přes kilometry země a oceánu.

Už si nedovedeme představit začátek července bez slavnosti na Kalichu, kterou pořádá železnobrodský sbor. I tentokrát se téma točilo kolem mistra J. Husa, pro kterého kalich byl jedním z témat obnovy církve.

Lidské činy nejsou jen nahodilými shluky událostí. Lidské činy mají vnitřní zakotvení ve víře v toho, komu sloužíme. Tak vyznávali bratři, kteří se vydávali na misijní cesty v 19. stol. z Herrnhutu, z místa obnovy Jednoty bratrské.

Paul Tillich a jeho kázání, psaná po skončení druhé světové války, nic neubrala na aktuálnosti a údernosti pro dnešního člověka.

Přeji Vám dobré čtení, Boží požehnaní, ale i užitek z toho, že smíme patřit do řetězce svědků, o kterých je v tomto čísle psáno.

Eva Šormová
redaktorka

Děkujeme za podporu pro náš časopis.
Číslo účtu 13198319/0800

kázání

Jste přijati

K tomu navíc přistoupil zákon, aby se provinění rozmohlo. A kde se rozmohl hřích, tam se ještě mnohem více rozhojnila milost. Ř 5,20

Tato Pavlova slova shrnují jeho apoštolskou zkušenost, jeho náboženské poselství jako celek a křesťanské chápání života. Probírat tato slova nebo je používat jako text dokonce několika kázání se mi vždy zdálo nemožné. Nikdy dříve jsem se je neodvažoval použít. Ale během posledních několika měsíců mě cosi nutilo nad nimi přemýšlet, jakousi touhu vydat svědectví o dvou faktech, které se mi během dvou hodin vzpomínání jevily jako rozhodující pro naše životy: rozmáhajícím se hříchu a ještě více rozhojněné milosti.

Jen málokterá slova jsou nám cizejší než „hřích“ a „milost“. Jsou cizí právě proto, že jsou tak dobře známá. Během staletí získala zkreslené konotace a ztratila tak mnohé ze své ryzí síly, že si vážně musíme klást otázku, zda bychom je vůbec ještě měli používat, nebo zda bychom je raději neměli odložit jako zbytečné nástroje. Na velkých slovech naší náboženské tradice je však cosi tajemného: nelze je nahradit. Všechny pokusy za ně najít náhradu, včetně těch, které jsem sám podnikl, končí neúspěšně, nedaří se vyjádřit skutečnost, kterou vyjádřit mají. Tyto pokusy vedou jen k plytkým a neplodným řečem. Pro slova, jako je „hřích“ a „milost“, žádná náhrada neexistuje. Cesta, jak znovu nalézt jejich smysl, však existuje, táž cesta, která nás vede do hloubky naší lidské existence. V této hloubce tato slova vznikla. Tam získala sílu pro všechny věky, tam je pro sebe musí nalézt každá generace a každý z nás. Pokusme se tedy proniknout do hlubších vrstev svého života, abychom věděli, zda v nich objevíme skutečnosti, o nichž náš text hovoří.

Mají dnes ještě lidé představu o významu hříchu? Uvědomujeme si ještě, že hřích neznamená nemorální skutek, že „hřích“ by se nikdy neměl používat v množném čísle a že ne naše hříchy, ale hřích je zásadní a všeprostupující problém života? Víme ještě, jak arogantní a chybné je rozdělovat lidi na „hříšníky“ a „spravedlivé“? Při takovém rozdělování obvykle přijdeme na to, že sami tak docela nepatříme mezi „hříšníky“, protože jsme se vyvarovali těžkých hříchů, trochu více se nám daří mít ten či onen hřích pod kontrolou a dokonce jsme natolik pokorní, že sami sebe nenazýváme „spravedlivými“.

Jsme ještě schopni si uvědomit, že takové uvažování a přístup k hříchu jsou na hony vzdálené tomu, co má na mysli velká náboženská tradice, jak biblická, tak nebiblická, když hovoří o hříchu?

Chtěl bych vám nabídnout jiné slovo, ne jako náhradu za slovo hřích, ale jako důležitý klíč k jeho interpretaci: „oddělenost“. Oddělenost je aspektem zkušenosti každého z nás. Anglický výraz pro hřích „sin“ má prý stejný základ jako „asunder“,

což znamená „vedví“. V každém případě hřích je oddělenost. Být ve stavu hříchu znamená být ve stavu oddělenosti. A oddělenost člověka od sebe samého a oddělenost všech lidí od Základu Bytí. Tato trojí oddělenost je základem všeho, co existuje, je to universální fakt, úděl každého života. Je to náš lidský osud ve velice zvláštním slova smyslu. My lidé totiž víme, že jsme oddělení. Nejenže spolu s ostatními tvory trpíme pro sebezničující důsledky naší oddělenosti, ale ještě navíc víme, proč trpíme. Víme, že jsme odcizeni od něčeho, k čemu skutečně patříme a s čím bychom měli být spokojeni. Víme, že úděl oddělenosti není jenom přírodní úkaz jako náhlý úder blesku, ale že jde o zkušenost, na níž se aktivně podílíme, do níž je zapojena celá naše osobnost, a že kromě osudu je to také vina. Oddělenost, která je osudem a zároveň vinou, tvoří význam slova „hřích“. Právě toto je stav celé naší existence od samého počátku do samého konce. Tato oddělenost je nachystána už v matčině lůně a před tím ve všech předchozích generacích. Projevuje se určitými činy v našem vědomém životě. Sahá až za náš hrob do všech následujících generací. Je to sama naše existence. Existence je oddělenost! Než se hřích projeví činem, je to vztah.

Totéž můžeme říci o milosti. Hřích a milost patří k sobě. Hřích nepoznáme, dokud nezažijeme jednotu života, tedy milost. A naopak, nemohli bychom pochopit význam milosti, aniž bychom předtím poznali oddělenost života, tedy hřích. Milost lze popsat stejně těžko jako hřích. Pro někoho je milost ochota božského krále a otce znovu a znovu svým poddaným a dětem odpouštět slabost a pošetilost. Takové pojetí milosti musíme odmítnout. Je to jen dětinské zničení lidské důstojnosti. Pro další je milost magická síla v temných zákoutích duše. Ale síla bez jakéhokoli významu pro praktický život, rychle pomíjějící a zbytečná idea. Pro jiné je milost shovívavost, kterou můžeme v životě nacházet vedle krutosti a destruktivity. V tom případě je však lhostejné, zda říkáme „život jde dál“ nebo „v životě existuje milost“. Pokud by milost neznamenal více než tohle, mělo by to skoro z našeho slovníku zmizet, což se také stane. Pro někoho milost označuje dary, jimiž nás obdařila příroda či společnost, a sílu dělat pomocí těchto darů dobré věci. Milost je však víc než dary. V milosti je cosi překonáno, milost se objevuje „navzdory“ něčemu, milost se děje navzdory oddělenosti a odcizení. Milost je znovusjednocení života se životem, opětné smíření se sebou samým. Milost je přijetí toho, co je odmítnuto. Milost proměňuje život ve smysluplný osud, vinu v sebejistotu a odvahu. Ve slově „milost“ je cosi triumfálního: rozmůže-li se hřích, o to víc se rozhojní milost.

A nyní nahlédněme do svého nitra. Abychom odhalili zápas mezi odděleností a znovusjednocením, mezi hříchem a milostí, v našich vztazích k ostatním, v našem vztahu k sobě samým a v našem vztahu k Základu a k cíli našeho bytí. Pokud naše duše odpovídá popisu, který se chystám podat, slova jako „hřích“ a „oddělenost“, „milost“ a „znovusjednocení“ pro nás mohou získat nový význam. Slova sama však nejsou podstatná. Podstatná je odezva z nejhlubších vrstev našeho bytí. Kdybychom zde v tuto chvíli takovou výzvu pocítili, mohli bychom říci, že jsme poznali milost.

Kdo z nás se někdy necítil při nějaké společenské události osamělý? Pocit naší oddělenosti od ostatního života je nejcitlivější, když jsme obklopeni hlukem a hovorem. Tehdy si mnohem víc než ve chvílích samoty uvědomujeme, jak jsme si vzájemně cizí, jak odcizený je jeden život druhému. Každý z nás se stahuje do sebe. Nemůžeme proniknout ke skrytému středu jiného jednotlivce a onen jedinec se nemůže dostat za závoj halící naše bytí. Ani ta největší láska nemůže prolomit zdi „já“. Kdo z nás nezažil zklamání z velké lásky? Pokud by měl člověk odvrhnout své vlastní já v naprostém sebeodevzdání, stal by se ničím, jakýmsi já bez já, pouhým předmětem pohrdání a zneužívání. Naše generace ví o skrytém nepřátelství v základu našich duší víc než generace našich otců. Dnes už dobře víme, kolik je v každé bytosti agresivity. Dnes můžeme potvrdit to, co Immanuel Kant, prorok lidského rozumu a důstojnosti, dokázal poctivě přiznat: V neštěstí našich nejbližších přátel je cosi, co v nás nevyvolává nelibost. Kdo z nás je tak neupřímný, aby popřel, že totéž platí o něm? Nejsme snad skoro stále připraveni kohokoli využít, i když často velmi rafinovaně, pro potěšení z vlastního vyvýšení, pro příležitost pochlubit se, pro okamžik chtíce? Vědět, že jsme připravení, znamená, že známe smysl oddělenosti života od života i „rozmáhání hříchu“.

Dnes je nejvýraznějším projevem oddělenosti života od života vzájemný vztah sociálních skupin v rámci jednoho národa a přístup národů k ostatním národům. Zdi, které nás dělily v čase a prostoru, strhl technický pokrok, avšak zdi odcizení mezi srdcem a srdcem neobyčejně zesílily. Zkusme se zamyslet nad sebou a nad tím, co cítíme, když ráno či večer čteme, že v některých zemích Evropy jsou všechny děti do tří let nemocné nebo umírají nebo že v některých částech Asie mrou a hladovějí lidé bez střechy nad hlavou. Odcizení mezi životem a životem se projevuje tím, že toto všechno víme, a přesto můžeme žít – dnes, ráno i večer, jako bychom nic netušili. A platí to i pro ty nejcitlivější z nás. Mezi lidmi i v přírodě je jeden život oddělený od druhého. Mezi všemi živými bytostmi vládne odcizení. Rozmáhá se hřích.

Je důležité si uvědomit, že jsme odděleni nejen jeden od druhého. Jsme odděleni i sami od sebe. Člověk proti sobě není pouze název knihy, je to i znovunalezená prastará moudrost. Člověk je vnitřně rozpolcený. Život jde sám proti sobě agresivitou, nenávistí a zoufalstvím. Jsme zvyklí odsuzovat sebelásku, ve skutečnosti máme však na mysli pravý opak sebelásky. Je to směs sobectví a nenávisti vůči sobě, která nás neustále provází, brání nám milovat ostatní a zakazuje nám, abychom se ztratili v lásce, již jsme navěky milováni. Kdo dokáže milovat sám sebe, dokáže milovat i ostatní. Kdo se naučil překonat sebepohrdání, překonal i pohrdání druhými. Ale hloubka naší oddělenosti spočívá v tom, že nejsme schopni velké a milosrdné boží lásky k sobě samým. Naopak, v každém z nás je sebedestruktivní pud, který je stejně silný jako pud sebezáchovy. V našem sklonu zneužívat a ničit ostatní je otevřený nebo skrytý sklon zneužívat a ničit sebe samé. Krutost vůči druhým je vždy zároveň krutostí vůči sobě samému. Nic není očividnější než rozpolcenost našeho

nevědomého života a vědomé osobnosti. Pavel tento fakt vyjádřil, aniž si pomáhal moderní psychologii, slavnými slovy: „Vždyť nečiním dobro, které chci, nedělám to já, ale hřích, který ve mně přebývá...“ Apoštol tušil rozpor mezi svou vědomou vůlí a svou skutečnou vůlí, mezi sebou samým a čímsi cizím, co je v něm a co je mu nepřátelské. Byl odcizený sám sobě; právě toto odcizení nazval „hříchem“. Jinde je nazval podivným „zákonem ve svých údech“, neodolatelným nutkáním. Jak často pácháme nějaký čin naprosto vědomě, a přitom s překvapivým pocitem, že nás ovládá nějaká cizí síla! Právě to je zkušenost oddělenosti od sebe samých neboli „hřích“, ať se nám toto slovo líbí, nebo ne.

Celý život jsme tedy ve stavu odcizení od druhých i od sebe samých, protože jsme odděleni od základu svého bytí, protože jsme odděleni od původu a cíle svého života. A nevíme, odkud pocházíme ani kam směřujeme. Jsme odděleni od tajemství hlubiny a velikosti své existence. Slyšíme hlas, který se z hlubiny ozývá, ale naše uši jsou zavřené. Cítíme, že se po nás chce cosi radikálního, totálního a nepodmíněného, ale vzpíráme se tomu, pokoušíme se uniknout před naléhavostí tohoto požadavku a nechceme přijmout jeho příslib.

Uniknout však nemůžeme. Pokud je toto cosi Základem našeho bytí, jsme s ním navždy svázáni, stejně jako jsme svázáni se sebou samými a s veškerým ostatním životem. Navždy zůstáváme v moci toho, od čeho jsme odcizeni. To nás uvrhuje do samé hlubiny hříchu: oddělení, a přece připoutání, odcizení, a přece náležející, ničení, a přece zachování – to je stav, jemuž říkáme zoufalství. Zoufalství znamená, že není úniku. Zoufalství je „nemoc k smrti“. Na této nemoci zoufalství je strašně to, že z ní nemůžeme uniknout, dokonce ani cestou otevřené či skryté sebevraždy. Všichni totiž víme, že jsme navěky a nevyhnutelně připoutáni k Základu svého bytí. Propast viditelnosti není vždy viditelná. Naším generacím se však ukázala mnohem zřetelněji než generacím předcházejícím, neboť nás sužují pocity nesmyslnosti a prázdnoty, pochybnosti a cynismu – to vše jsou výrazy zoufalství, naší oddělenosti od kořenů a smyslu vlastního života. Mezi námi se rozmáhá hřích v tom nejhlubším slova smyslu, hřích v podobě zoufalství.

„Kde se rozhojnil hřích, tam se ještě více rozhojnila milost“, říká Pavel v tomtéž dopise, v němž popisuje nepředstavitelnou sílu oddělenosti a sebedestrukce ve společnosti a v duši jednotlivce. Ta slova neříká proto, že sentimentalita si žádá šťastný konec všeho tragického. Říká je proto, že popisují rozhodující a nejdrtivější zkušenost jeho života. V obraze Ježíše jakožto Krista, který se mu zjevil v okamžiku jeho největší oddělenosti od ostatních lidí, od sebe i od Boha, si uvědomuje, že je přijat navzdory svému zavržení. A jakmile si uvědomil, že je přijat, dokázal přijmout sám sebe a smířit se s druhými. V okamžiku, kdy ho milost přemohla a zasáhla, byl znovu spojen s tím, k čemu patří a od čeho byl tak odcizen svou absurdní jinakostí.

Víme, co znamená být zasažen milostí? Neznamená to náhle uvěřit, že Bůh existuje nebo že Ježíš je Spasitel nebo že v bibli je pravda. Věřit, že něco je, je téměř

opakem toho, co znamená milost. Milost navíc neznamená prostě jen to, že děláme pokroky ve své morální sebekontrolě, ve svém boji s určitými chybami a ve vztazích k lidem a ke společnosti. Morální pokrok může být ovocem milosti, není to však milost sama a dokonce nám může zabránit v tom, abychom milost přijali. Velmi často totiž docházíme k tomu, že křesťanské učení je přijímáno, aniž je přijata milost, a že bez milosti bojujeme proti strukturám zla v naší osobnosti. Takový vztah k Bohu bez milosti nás nutně vede buď k pýše, nebo k zoufalství. Lepší by bylo Boha a Krista a Bibli odmítnout, než je přijmout bez milosti. Protože pokud přijímáme bez milosti, činíme tak ve stavu oddělenosti a tuto oddělenost jenom prohlubujeme. Nemůžeme své životy proměnit, pokud nedovolíme, aby je proměnil zásah milosti. To se buď stane, nebo nestane. A rozhodně se to nestane, pokud se ve svém sebevědomí domníváme, že milost nepotřebujeme. Milost nás zasáhne, když máme velkou bolest a když jsme nepokojní. Zasáhne nás, když kráčíme temným údolím prázdného života beze smyslu. Zasáhne nás, když cítíme, že naše oddělenost je hlubší než jindy, protože jsme se dopustili násilí na jiném životě, který jsme milovali nebo od něhož jsme se odcizili. Zasáhne nás, když déle nedokážeme snášet odcizení sebou samými, svou lhostejnost, slabost, nepřátelskost, bezradnost a ztrátu rozvahy. Zasáhne nás, když vytoužená dokonalost v životě dlouhá léta nepřichází, když nás desítky let ovládají stejná stará nutkání, když zoufalství ničí všechnu radost a odvahu.

V takovou chvíli může naší temnotou proniknout vlna světla, jako bychom uslyšeli hlas, který k nám takto promlouvá: „Jsi přijat. Jsi přijat, přijat tím, co je větší než ty a co nedokážeš pojmenovat. Teď se to nesnaž pojmenovat, snad později. Teď se nesnaž konat nic, možná později toho vykonáš mnoho. Nic nehledej, nic nekonej, nic nechtěj. Prostě přijmi fakt, že jsi přijat!“ Pokud se nám to přihodí, pocítili jsme milost. Po takovém zážitku patrně nebudeme lepší než před ním a nejspíš nebudeme věřit víc než předtím. Ale vše se změnilo. V tu chvíli milost překonala hřích a smíření překlenulo propast odcizení. Tento zážitek není ničím podmíněný, nepotřebujeme k němu mít žádné intelektuální, morální ani náboženské předpoklady, nepotřebujeme nic než přijetí.

Ve světle této milosti vnímáme sílu milosti v našem vztahu k ostatním i k sobě samým. Prožíváme milost, díky níž můžeme upřímně pohlédnout do očí druhého člověka, záračnou milost znovuzrození života se životem. Prožíváme milost, díky níž porozumíme slovům druhých a oni porozumí nám. Nejen doslovnému významu slov, ale i tomu, co je za nimi, byť jsou drsná či hněvivá. I tehdy totiž toužíme prolomit zdi oddělenosti. Zakoušíme milost, která nám umožňuje přijmout život druhého, byť byl vůči nám nepřátelský nebo nám škodil, protože díky milosti víme, že náleží ke stejnému Základu, k němu náležíme my a jímž jsme byli přijati. Prožíváme milost, jež dokáže překonat tragickou oddělenost pohlaví, generací, národů a ras, a dokonce i ono bytostné odcizení mezi člověkem a přírodou. Někdy se milost pro-

jeví v každé z těchto odděleností, aby nás znovu sjednotila s těmi, k nimž patříme. Protože život náleží k životu.

Ve světle této milosti vnímáme moc milosti v našem vztahu k sobě samým. Prožíváme okamžiky sebezpřijetí, protože cítíme, že jsme byli přijati tím, co nás přesahuje. Kéž by nám bylo dopřáno více takových chvil! Díky těmto chvílím totiž milujeme svůj život, přijímáme sami sebe, ne v tom, v čem jsme dobří a se sebou spokojeni, ale v jistotě, že náš život má věčný smysl. K tomu, abychom sami sebe přijali, se nemůžeme přinutit. Na nikoho nemůžeme naléhat, aby přijal sám sebe. Jsou však chvíle, kdy získáme sílu říci sami sobě „ano“, kdy do nás vstoupí pokoj a dá nám pocit celistvosti, kdy zmizí sebestenávist a sebebohrdání a kdy je naše já sjednoceno se sebou samým. Tehdy můžeme říci, že na nás sestoupila milost.

„Hřích“, „milost“ jsou těžko srozumitelná slova, ale nejsou to neznámé skutečnosti. Najdeme je vždy, když se na sebe podíváme pátravým pohledem a toužícím srdcem. Určují náš život. Rozhojňují se v nás a ve veškerém životě. Necht se v nás milost rozhojní ještě mnohem více!

kázání z knihy P. Tillicha Otřásání základů

biblické a teologické studie

Exorcismy

Zvláštní místo mají mezi uzdraveními tzv. Exorcismy. To jsou bizarní, pro moderního čtenáře zpravidla obtížně stravitelné příběhy, kdy je uzdravení jako boj s nějakými nečistými silami, které dotyčného člověka posedly. Právě v těchto příbězích, které mohly být obtížné už pro kultivovaného antického člověka, má evangelista Marek zřejmé zalíbení.

Je to zalíbení, neplatí absolutně. Také Matouš a Lukáš líčí tu a tam Ježíšův exorcismus – ale projevují zřejmou tendenci se jim vyhnout, a evangelista Jan nevypráví o žádném. Naopak Marek zase „dokáže“ některé uzdravení líčit prostě jako terapii, aniž by do ní zahrnul dialog s nečistými duchy. (Mk1,41-42; 2,11; 3,5; 5,41; 8,23-25;).

Mohli bychom snad tyto exorcismy odbyť jako součást poněkud lidovějšího exkursu, do něhož se Marek i jazykově stylizuje; ale zdá se, že v jeho soteriologii mají hlubší význam. Co obrazy říkají specifického – na rozdíl od „obyčejného“ uzdravení?

Ježíš léčí posedlost (všeho druhu). Nemocný člověk je v těchto příbězích charakterizován jako posedlý svou nemocí nebo svým neduhem. Není to on. Je to cosi, co ho obsadilo, anektovalo a okupuje. Co ho nutí být takovým, jakým teď momentálně je. Jestliže jsme si už prve ukázali analogii mezi nemocí a hříchem, zde se podle Marka dostáváme ještě více do hloubky. Také hříšník je podle toho posedlý tím svým hříchem. Možná tomu někdy na začátku z hlouposti otevřel dveře, nebyl dost prozíravý a ostražitý. Možná klopýtł. Ale momentálně je posedlý něčím, co mu brání být dobrý. Co ho svazuje a nutí nebýt sám sebou. V čem už prostě „jde“ a ono ho to drží a nepustí.

Právě u příběhů s exorcismy se nemoc a hřích docela často prolínají: Posedlý v Gerase (Mk 5,1-20) je nemocný. Ale právě pro tuto svou nemoc je zlý. Ublížíuje a jde z něho strach. Ale ubližuje i sobě.

Exorcistický příběh nahlíží svět dualisticky: Je to však jiný dualismus, než jaký jsme zvyklí předpokládat. Je tu dualismus, kde na špatné straně není hříšné tělo nebo hříšná přirozenost člověka nejsou tělesné sklony nebo hříšný svět. Člověk, svět, tělo – to vše je v Markovi přinejmenším neutrální, ne-li rovnou pozitivní. Problém je v tom, co člověka posedlo, zajalo, ochromilo a odcizilo sobě samému.

Zvláštní význam získává v této souvislosti mesiášské tajemství, o němž jsme mluvili v souvislosti s christologií. V Ježíšových exorcismech se totiž hlavní boj odehrává na rovině, kterou nevidíme. Zápasy, které Ježíš podstupuje, připomínají málem válečná tažení, v Gerase proti němu dokonce stojí celá legie (démonů), ale příznačné je, že tyto nečisté síly už z dálky vědí, kolik uhodilo a koho mají před sebou, bijí na poplach – zatímco učedníci a ostatní svědkové uzdravení nevědí, která bije, a jenom nechápavě zírají, co se to vlastně děje. Je zde úroveň, na které se věci a hlavně protivníci nazývají pravými jmény – ale tu hned každý nerozkóduje. A pak je tu rovina, pro kterou poněkud specificky platí Exupéryho co je důležité je očím neviditelné. To podstatné se odehrává na duchovní rovině – která ovšem není automaticky ta dobrá nebo ta lepší; naopak: zlo je zde také „duchovní“.

V Markově podání je dokonce i utišení bouře (Mk 4,35-41) líčeno jako exorcismus – jako by Ježíš ani nerozlišoval, zda právě léčí lidi nebo vodní živel. Ani moře zde v zásadě není zlé – ale momentálně je něco posedlo a je třeba to okřiknout.

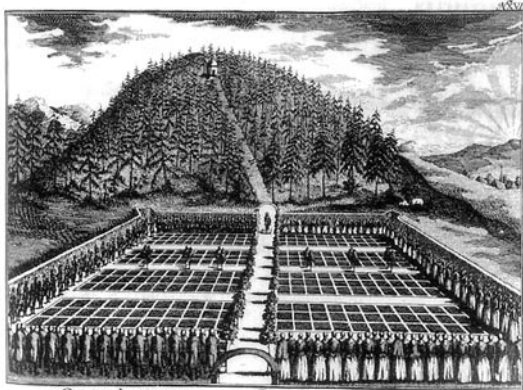
Jiří Mrázek, Teologie opomíjených, Přehlížené hlasy v Novém zákoně, Mlýn 2013, str.25-27.

Misie obnovené Jednoty bratrské v jižní Africe na přelomu 18. a 19. století aneb prameny k misijní činnosti III.

Životopisy v obnovené Jednotě bratrské. Vznik a funkce životopisů (1)

Psaní životopisů nebylo čistě bratrskou zvláštností. Navazovalo na starší křesťanskou tradici prosazovanou již Augustinem, která spočívala v sepisování vlastních zbožných zkušeností a zápasů, které jedinec každodenně zakoušel. V ochranovských životopisech je pak patrná především návaznost na tradici luteránských pohřebních kázání. Zmíněná pohřební kázání zažívala v 18. století jistý úpadek po předchozí oblibě v období po třicetileté válce. Ve srovnání s životopisy zahrnutými do pohřební řeči, strukturovanými podle předem stanoveného vzoru a dobových tendencí, postrádaly životopisy ochranovských bratří onu reprezentativní funkci. Bratrská církev kladla důraz na individuální zbožnost, což se samozřejmě v tomto prameni odráží, a liší se od zbožnosti zahrnuté zpravidla v pohřebních kázáních. Ve funerální homiletice je patrný zásah ze strany tvůrce kázání, kterým nebyla osoba totožná se zemřelou osobou. Nutno dodat, že v bratrských životopisech občas docházelo také k tomu, že byl autor odlišný od zemřelé osoby. Stalo se tak většinou v případě těžké nemoci daného člena, kdy docházelo k nadiktování textu jiné osobě. Takovéto životopisy jsou zpravidla méně autobiografické. Bohužel míra autobiografičnosti životopisů je často poznamenána přepisováním těchto textů. Není tedy možné ve většině případů zjistit, co bylo přesně vypuštěno, popř. zdali byl text upraven, či ponechán zcela v původní podobě.

Členové obnovené Jednoty bratrské byli přesvědčeni, že vše, co zažijí a během svého života učiní, má nějaký hlubší význam a vede k budoucí spáse. Byli tedy povinni k tomu, aby své spolubratry podrobně o věcech informovali a poskytli tak svým žijícím stoupencům příklad, ať už pozitivní, nebo negativní. Svým způsobem v tomto počíná-

OSTER-LITURGIE.
Die Kirchhof für abgestorbenen Brüder und Schwestern
am Oster-Tage von der Hutberge zu Herrnhut.
Commemoration des Decedés
Le Matin de Pâques.

Hřbitov (Gottesacker) na Hutbergu
v Herrnhutu

ní navazují bratrské životopisy na tradici katolické hagiografie, i když oproti katolickým životopisům obsahují bratrské životopisy i vyličení negativních vlastností daného jedince. Vznikaly tak spíše příběhy o životě zemřelých spolubratrů, které měly být psány značně populárně. Životopisy tedy vznikaly s tím úmyslem, aby byly čtivé a uspěly nejen u dospělých členů, ale i u dětí, které s nimi měly být od útlého dětství seznamovány a měly se tak poučit z příběhů jiných.

Skupina misionářů obnovené Jednoty působících kolem roku 1905 ve Východním Kapsku

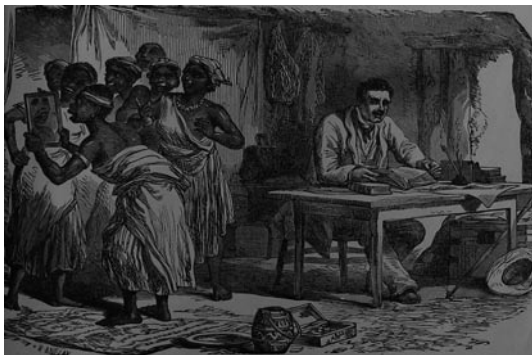
Se psaním životopisů se začíná v Herrnhutu ve větší míře až koncem 40. let 18. století. Souvisí to se vznikem hřbitova na Hutbergu (Boží pole) v roce 1730, kde byli však pochováváni jen přijatí členové bratrského společenství. Všichni ostatní byli i nadále pohřbíváni ve vedlejší vsi Berthelsdorf. Od poloviny 18. století je pak psaní vlastních autobiografií již zcela běžnou záležitostí.

Od roku 1722 měli moravští exulanti povinnost psát jakési krátké zprávy. V těchto zprávách bylo zpravidla zahrnuto, co vedlo dané osoby k tomu, že opustily svůj domov. O zavedení psaní těchto zpráv se zasloužil hrabě Zinzendorf. Nutnost zavedení krátkých autobiografií vyvstala především v souvislosti se stížnostmi okolních vrchností, kterým musel Zinzendorf čelit. Důvodem nespokojenosti okolních majitelů panství bylo především to, že nově založený Herrnhut lákal jejich poddané. V těchto zprávách bylo především zdůrazňováno, že moravští exulanti byli donuceni k odchodu a bylo nutné jim v této souvislosti poskytnout útočiště. Staly se tak písemným dokladem pro případ budoucích stížností a nesnází.

V 18. století byly životopisy tvořeny zpravidla šesti stranami v osmerkovém formátu. Ve století následujícím se pohyboval rozsah mezi šesti až patnácti stranami, ale objevovaly se i životopisy rozsáhlejší, které měly v některých případech až sto stran.

Od roku 1752 byly do deníků jednotlivých obcí zahrnuty i krátké zprávy o životě zemřelých osob. V roce 1755 byla pro tyto zprávy určena zvláštní rubrika nazvaná Personalia. Životopisy v ní obsažené měly zpravidla do osmi stran. Posléze byly tyto zprávy přepisovány třetí osobou. Od roku 1757 byly v rámci obecních deníků zveřejňovány také zprávy psané v ich-formě. Tato forma po roce 1760 zcela převládla. Ručně psané relace,⁽²⁾ které po roce 1764 nahradily zmíněné obecní deníky, obsahují zhruba tři tisíce takovýchto životopisů. Z tohoto množství je polovina tvořena ženskými a polovina mužskými autobiografiemi.

Jak už bylo uvedeno v minulém čísle NBL, životopisy v obnovené Jednotě bratrské je třeba chápat jako pramen historického poznání a prostředek k utváření a posilování společné identity jednotlivců v rámci celosvětově rozšířeného společenství. V souvislosti s tím se zaměříme v příštím příspěvku také na specifický jazyk, který se objevuje nejen ve zmíněných autobiografiích misionářů.

V přibytku misionáře

Po obecném úvodu, který byl nezbytný k pochopení samotné funkce životopisů v Moravské církvi, se dostaneme v následujícím příspěvku ke konkrétním životopisům afrických misionářů.

Mgr. Tereza Daňková,

Katedra PVH a archivního studia FFUK

Poznámky:

(1) Tento příspěvek (stejně jako předešlé dva články v rámci NBL/1 a NBL/2, 2014) vznikl jako jeden z výstupů projektu „Misie obnovené Jednoty bratrské v jižní Africe na přelomu 18. a 19. století“ řešeného v roce 2014-2015 na FFUK z prostředků Grantové agentury UK. Autorka (Tereza Daňková) je studentkou archivnictví a PVH na FFUK v Praze.

(2) Německé označení relací se v průběhu 18. a 19. století několikrát změnilo. Setkáme se s označením Gemeinnachrichte, ale také Nachrichten aus der Brüdergemeine etc. Relace představovaly nejdůležitější pramen bratrské provenience. Vycházely každý měsíc a obsahovaly různorodý materiál. Od proslovů samotného hraběte Zinzendorfa se setkáme i se zmíněnými deníky misionářů, zprávami z misijních stanic, životopisy apod.

Jan Viklef – 630 let od úmrtí

Příští rok, kdy si budeme připomínat 600 let od upálení Mistra Jana Husa, pro nás bude zvláště významný. Ale proto je důležité, abychom se letos zaměřili na jeho nejvýznamnějšího předchůdce, kterým je anglický theolog, myslitel a „Jitřní hvězda reformace“ Jan Viklef. Když jsme u poslušnosti výročí, kdy rok 2015 bude věnován významu Jana Husa, (v roce 2016 ještě zůstaneme s Jakoubkem ze Stříbra doma a v husitském hnutí), rok 2017 bude patřit reformačnímu výročí spojenému s rokem 1517, kdy Martin Luther zveřejnil své teze, pak je užitečné letos vzpomenout 630 let od smrti Jana Viklefa. Má to svou dobrou logiku a poslušnost – Viklef, Hus, Luther – jak ve zkratce vystihuje ilustrace z utrakvistického Malostranského graduálu, kde

jsou v obrazové podobě předloženy ty důležité stupně reformace církve: nejprve Jan Viklef vykřesává jiskru, po něm již Jan Hus zapaluje svíčku, nakonec je Martin Luther zpodobněn s planoucí pochodní – což znázorňuje, jak postupně rostlo světlo Boží pravdy.

Nejdříve heslovitě: co má Jan Viklef a Jan Hus společného? Poněkud nejasný původ. Jen přibližně známe data jejich narození a rodinné zázemí. Oba se stávají známějšími až pro svou univerzitní kariéru. Ale neomezují se jen na akademický a učitelský úřad – nespokojenost se stavem církve je vede ke kritice současných poměrů, daří se jim do širší společnosti přinášet nové důrazy. Jsou kazateli, kteří přitahují pozornost. Oba píší, částečně ve svém rodném jazyce, částečně latinsky. Oba mají vliv na nové překlady bible do rodného jazyka. Oba jsou v nemilosti u papežů, nacházejí však po určitou dobu vlivné zastánce. Viklef velice povzbudil a formoval svými názory hnutí lidových kazatelů = lolardů. Na Husův odkaz přímo navazuje masové hnutí „husitů“. Uzavírají své životy v nemilosti církve – odsoudil je týž Kostnický koncil, Hus je zaživa upálen, popel naházen do řeky Rýna; až s odstupem jsou exhumovány Viklefovy tělesné pozůstatky, v té době již 44 let pohřbené, spáleny a popel rozptýlen do řeky Swift.

Než se budeme věnovat Viklefovi, podívejme se na místo a dobu, ve které se to vše odehrává; na ostrov za kanálem La Manche ve 14. století. Morová rána, která udeřila na Evropu, dosáhla svého vrcholu v letech 1348–50 (podle odhadů vyhubila 30-60 % evropského obyvatelstva, v číslech až 200 miliónů lidí. České země a jih Polska byly nejméně zasaženými oblastmi – proto asi nemáme takovou představu, co tato pohroma znamenala...).

Je třeba si uvědomit, že tato rána přišla v průběhu tzv. Stoleté války mezi Anglií a Francií. Pro nás není důležité, proč vznikla, jak se vyvíjela a jaký byl výsledek – myslím, že pro naši představu postačí fakt, že po dlouhou dobu byla země (tedy především její nejchudší obyvatelé), ždímana dalšími a dalšími daněmi, protože taková dlouhá válka, to už něco stojí. A můžeme uvést, že v té době asi třetina půdy patřila církvi, která nechtěla platit žádné daně, proto ten zbytek byl o to víc daněmi zatížen.

Můžeme k těžkostem tehdejší doby přidat ještě fakt, že docházelo k proměně, kdy nevolnictví s napětím přecházelo k formě najímané práce. To nebylo uspokojivě vyřešeno – a hněv nejchudších se projevil v Selském (Velkém) povstání r. 1381.

O tom, jak vypadala tehdejší společnost, nám může dost prozradit Geoffrey Chaucer, asi o něco mladší než Viklef, který ve svých Canterburských povídkách představuje paletu postav nejrůznějšího postavení – a tak nám, byť v literární nadsázce, ukazuje, čím tehdy lidé žili, co si mysleli, jací byli. Zde je krátká ukáзка:

POVÍDKA ODPUSTKÁŘE

*Dám rozhřešení vám; má autorita / je přímo bullou papežovou kryta!/
Sto zlatých marek za to ročně беру, / co zahájil jsem svoji kariéru.*

*Vidět mě v práci, to je jedna radost! / Na lakotu a toho druhu žádost /
v kázání biju, aby jejich mince / se štědře hrnuly – a pro našince! /
Chci vydělat, ne hledat nápravu / prohřešků jejich nebo nemravů./
A jestli umřou, čert vem jejich spásu, / ať jejich duše táhne třeba k dasu.*

(překlad Fr. Vrba? 1941?)

Není známo datum Viklefova narození, rozptýl je dost široký – od roku asi 1320 až někdy do roku 1335! Pocházel z rodiny nemajetného venkovského šlechtice z Yorkshiru, byl nejstarší ze tří dětí – ale více se nedovídáme. Až pak se s ním setkáváme v čase jeho úspěšného akademického působení: V Oxfordu, (kam byl prý poslán otcem, který jej považoval za příliš chatrného pro farmaření) nastoupil na Balliol College, kde dosáhl titulu mistra 1358 a doktorátu dosáhl 1372.

Oxfordská studia připravovala Viklefa (tak jako mnohé jiné) jak pro církevní službu, tak pro úřednickou kariéru. Již během působení na univerzitě byl podporován výnosy dokonce ze dvou obročí, kde ovšem podle tehdejšího zvyku ani moc nepůsobil... To tedy nebyl zrovna vzorový start pro reformátora církve a jejího kritika! – ale tak to tehdy chodilo. Svým způsobem bylo církevní vzdělávání v té době jediným způsobem, jak mohl někdo neurozený překonat středověké rozdíly, vyplývající z rodové příslušnosti k určitým stavům. Viklefových diplomatických služeb využíval král Edward III., který se mu odvděčil udělením fary v Lutterworthu.

Vyobrazení Viklefa v pozdějším rukopise

Víme, že v roce 1374 byl Viklef členem poselství do Brug, kde probíhalo jednání s papežskou kurií (papežským dvorem) – mimo jiné o oprávněnosti starých papežských nároků na podřízenost krále Jana Bezzemka a poplatky za vykonávání církevních obřadů.

V roce 1377 byl jako věhlasný učenec a kazatel pozván kázat do Londýna, kde se projevilo, jak na jednu stranu jeho zpochybňování světského panování církve bylo s nadšením přijímáno, na druhou stranu představitelé církve cítili, že je třeba vzdorovat tomu, kdo ohrožuje jejich celkem výhodnou praxi – Viklef byl předvolán se zodpovídat 19. 2. 1377 do katedrály sv. Pavla, ale vyšel z toho bez újmy, byť atmosféra byla dusná a došlo dokonce k pouliční šarvátce. Nejen v tomto případě, ale po dlouhá léta mu byl mocným ochráncem vévoda z Lancasteru Jan z Gentu, který byl vůdcem regentské vlády, a tedy druhým nejmocnějším mužem království.

Ze studentských let si pamatují, že zábavný způsob, jak se učit šťavnaté německé nadávky, je pročítat korespondenci mezi Martinem Lutherem a papežem Lvem X. Opravdu se častovali neotřelými oslovenými. Proti tomu je slovník Řehoře XI. dost umírněný, byť postrádá pastýřskou laskavost. Cituji z buly papeže Řehoře XI. pro-

ti Viklefovi (adresované kancléři Oxfordské univerzity) – kde tlačí na okolnost, že universita nebyla tak svobodná, jak by se mohlo zdát, že měla určité výsady, které jí přiznal papežský stolec, a proto i z toho plynoucí závazky:

„Musíme se divit a trápit, že ty, který jsi ve vážnosti přízně a výsad, které jsou přiznány tvé univerzitě v Oxfordu apoštolským stolcem ... ty, který máš být, jak to bylo, bojovníkem a obráncem pravé víry, bez níž není spasení duší – že ty, pro jakousi lenivost a zanedbání, dovoluješ koukolu, aby vyrazil mezi čistou pšenici na polích tvé slavné university, a co je ještě horší, že to dokonce dále roste ke zralosti... dostalo se k našim uším, že John de Wycliffe, rektor kostela v Lutterworthu v diecézi Lincoln, profesor Písem svatých (jestli není také Mistr omylů) upadl do tak hnusné šílenosti, že neváhá vyučovat a veřejně kázat, či spíše blít z hlubin své hrudi, určitá tvrzení a závěry, které jsou bludné a falešné. On také sám sebe uvedl do takové zvrhlosti, že káže kacírství, které usiluje podvrátit a oslabit stav celé církve a dokonce občanský řád....“

(Papež pak vybízí kancléře univerzity, aby Viklefovi zabránil v dalším působení, dokonce aby jej nechal zatknout a předal arcibiskupovi z Canterbury... Což tedy kancléř vyřešil dost svérázně; Viklefovi nařídil domácí vězení s odůvodněním, že nechce, aby jej zatkl někdo jiný.)

Rád bych zmínil zajímavou epizodu (která není bez souvislosti s diskutovaným letošním zásahem pražské policie v muslimské modlitebně i s reakcí některých našich církevních kruhů na tuto událost) – v roce 1378 dva rytíři získali právo azylu ve Westminsterském opatství, když unikli z vězení v Toweru. Přišla si pro ně skupina strážců z Toweru a také od soudu, aby je odvedla z místa, které mnozí pokládali za nedotknutelné pro zvláštní církevní privilegia. Tato akce skončila špatně a krvavě... ale rozproudila debatu o právu azylu v církevních prostorách. Věnoval se tomu dokonce parlament, který si vyžádal stanoviska teologů i právníků, a také Jana Viklefa. Ten z Bible zdůraznil (Ex 21, 13 – 14), že útočištná místa byla jen pro neúmyslné zločiny. A že i když „právo církevního azylu“ je dlouhou tradicí, že je to nezákonné, dokonce že právo azylu je popření spravedlnosti; a bez spravedlnosti stát nemůže obstát. A že zažitý „institut azylu“ neprospívá ani církvi, která by neměla být takovými praktikami zdržována od toho, co má dělat, totiž sloužit Bohu.

Pokusíme se v krátkosti vystihnout okruhy hlavních myšlenek, které sehrály roli i v pozdějším reformačním hnutí.

1) kritika papežství

Na počátku Viklef pouze odmítal moc nehodného papeže, za jakého považoval Řehoře XI. (- 1378), naopak s nadějí vyhlížel jeho nástupce, reformního papeže Urbana VI., dokonce vybízel k přimluvným modlitbám za něj – ale ač ještě nezpochybňoval zvláštní roli papeže, měl na něj vysoké požadavky:

„Domnívám se, že papež je ze všech lidí, kteří zde žijí, nejvíce povinen dodržo-

vat evangelium; protože papež je nejvyšším zástupcem, kterého Kristus má zde na zemi...“

Ovšem proti Urbanovi VI. povstal v Avignonu vzdoropapež Klement VII. (a začalo přes půlstoletí dlouhé papežské schizma) – a Viklef papežství zcela odvrhl. Napsal: „Jestliže říkáš, že Kristova církev zde na zemi musí mít svou hlavu, což je pravda, pak Kristus je tou hlavou...“ Viklef požadoval, aby se církevní struktury zcela proměnily. Překvapivě nedbal o tzv. apoštolskou sukcesi ani o ordinace duchovních – ale zastával, že každý může kázat slovo Boží.

2) *odsouzení tehdy zastávaných církevních dogmat*

Tvrdě Viklef odsuzoval tehdy běžnou církevní praxi. Nejzásadnějším byl jeho útok proti učení o transsubstanciaci, proměnění chleba a vína při Večeři Páně v jeho tělo a krev. Toto učení katolické církve bylo tehdy staré pouze jedno a půl století (od 4. lateránského koncilu 1215), ovšem již silně zakořeněné. Viklef důvody pro toto učení nenacházel ani v Bibli, ani u církevních otců, pokládal to spíše za prostředek, jak kněží mohou uplatňovat moc nad lidmi. To byl dost zásadní útok na stav, který se tehdy zdál nepohyblivý. Viklefovy názory v tomto ohledu vyděsily i jeho ochránce (Jana z Gentu) – a tak se připravil o ochranu nejmocnějšího šlechtice v království. Jeho názor na tak podstatnou otázku církevních sporů nebyl vyjádřen zcela přesně: byl přesvědčen, že „živly“ zůstávají i nadále tím, čím byly, totiž chlebem a vínem, že ovšem je v nich Kristus svátostně přítomen – což přirovnával k tomu, jak je duše přítomná v každém člověku. Viklef byl zdrženlivý v názorech, že nějaké obřady, odpustky, modlitby ke svatým by mohly zajišťovat spásu – místo toho kladl (podle Jer 31) důraz na zbožný život. V bohoslužbě vyzdvihoval kázání. I v dalších bohoslužebných záležitostech byl opatrný, nepřál si, aby žádná krásná forma – ať třeba architektury, obrazů, písní, zakrývala svou podobou ten podstatný obsah. Citoval při tom sv. Augustina: „Tak často, jak mě píseň potěšuje více než to, o čem se zpívá, tak často vyznávám, že žalostně hřeším.“ Připouštěl i úctu ke svatým, jestliže to člověka vedlo k dokonalejší úctě ke Kristu a k lepšímu životu. Ovšem i zde je velmi neformální, když píše: „Příklad našich velkých předků může být ctěn bez jakéhokoliv ediktu z Říma.“ Stejně tak nepovažoval za biblické, aby lidé vstupovali do nějakých řádů a ještě si mysleli, že se tím stávají duchovněji než ostatní lidé. Všichni věřící (to byla podle něj neviditelná církev vyvolených) totiž patří do řádu Kristova. (Je tu zřetelná shoda se starou Jednotou bratrskou, která se na počátku označovala jako: Bratři a sestry zákona Kristova!)

3) *vztah církevní a světské moci*

Viklef viděl potřebu změny církve, ale nečekal, že se sama obrodí. To je patrně jeho nejvytrvalejší téma (a měli by z něj radost např. zřizovatelé expertní komise k majetkovému vyrovnání státu s církvemi). Pro něj bylo zásadní, zda ti páni, kteří drží moc a majetek, jej drží spravedlivě, zda jsou ve „stavu milosti“, totiž ve shodě s Božími požadavky, což Viklef vztahoval obecně na všechny, ale řešil především

u církevní vrchnosti. A není-li církevní moc ve stavu milosti, nedrží ani po právu moc a majetky, a pak má světská moc právo ji moci i majetku zbavit. Nehodný kněz by měl být zbaven svých výsad, ale církev sama byla již od dob římského císaře Konstantina tak zkažená, že nemá samoočistnou schopnost (zvláště v čase papežského schizmatu), a tak to musí napravit světská moc.

Vůbec Viklef měl za to, že by církev neměla nic vlastnit (hromadit majetky z odkazů bohatců a z výnosů zádušních mší a podobných pochybných zdrojů), ale spíše žít z podpory světské moci. Velice často se reformátor vracel k tomuto svému přesvědčení (i o odjímání majetku církvi), ale nenaznačoval kroky, jak by bylo možné toho dosáhnout.

4) překlad bible do rodné řeči

Viklef, tak jako ostatní reformátoři, nejen pokládal pravdu Písma svatého za nejvyšší autoritu – ale také usiloval o to, aby byla bible lidem dostupná v rodné řeči. Pár anglických překladů již existovalo – nejstarší překlad je spojován s Augustinem, prvním arcibiskupem z Canterbury (601), další se objevil v následujícím století od Ctihodného Bedy, a obdobné snahy ještě u několika jiných. Ovšem ve Viklefově době byl jejich jazyk zastaralý. Nicméně ani tehdy nebyla dostupná jiná předloha než latinská Vulgáta. Viklef sám byl dobrý latiník, pro své účely si překládal potřebné verše do angličtiny (když zrovna nepsal latinsky), přihlížel při tom i k pochopení příslušných pasáží u starých církevních otců, ale nemůžeme říci, že on přeložil bibli do rodné řeči. Spíše byl iniciátorem díla a jeho organizátorem, když se překladu ujal jednak skupina jeho spolupracovníků a studentů v Oxfordu, a také skupina kolem jeho fary v Lutterworthu, která celé dílo dokončila až po Viklefově smrti. Zachovalo se – připomeňme, že ještě před vynálezem knihtisku – přes 200 opisů viklefovské bible, často jen jejích částí. Myslím, že je to dostatečný důkaz, že se Viklefův záměr, aby se srozumitelná biblická pravda rozšířila co nejvíce mezi lidmi, podařil.

Viklefova bible odráží středověký přístup k překladatelské metodě: totiž být co nejvěrnější v překládání jednotlivých slov, nikoliv se pouštět do volnějších frází, byť by výstižněji uchovaly původní myšlenku. Tehdejší přesvědčení bylo, že překlad musí být doslovný, aby uchoval svatost originálu.

Viklef a Čechy

O tomto bodu bychom mohli asi říci daleko méně, kdyby nedošlo k sňatku dcery našeho Karla IV. a jeho manželky Alžběty Pomořanské s králem Richardem II. Plantagenetem roku 1381, totiž Anny Lucemburské, častěji označované u nás jako Anna Česká a v Anglii jako Good Queen Ann.

Traduje se, že anglický dvůr překvapila, že si s sebou přivezla z Čech latinský lekcionář s německým a českým překladem.

Nejen že Annu do Anglie provázela početná družina, ale toto spojení Čech a Anglie povzbudilo i řadu studentů, aby zamířili na tamější univerzity. Chudým studentům z Čech umožňovala studovat na Oxfordu (a v Paříži) i jakási nadace Voj-

těcha Raňkův z Ježova (†1388). Z českých studentů v Oxfordu byl asi nejvýraznější Mistr Jeroným Pražský, který si z Oxfordu přivezl řadu Viklefových děl, čímž přispěl k jejich uchování, když byl viklefismus v Anglii pronásledován a Viklefovy spisy ničeny.

Na Pražské univerzitě byly nejprve známy a přijímány Viklefovy filosofické názory, brzy však převážil vliv jeho bohosloveckých podnětů. Jan Hus byl odsouzen jako zastánce Viklefových myšlenek, které Kostnický koncil shledal kacířskými. Víme, jak za to Hus zaplatil – a tak se naplnilo, co si prý kdysi prorocky poznamenal na okraji Viklefova spisku, který pečlivě studoval: „Viklef, Viklef, nejednomu ty hlavu zvikleš!“

Je také známo, že někteří lollardi psali do Čech uznalé a potěšující dopisy v souvislosti s Husovými názory a později s jeho mučednickou smrtí.

Dobrá královna Anna zemřela na mor v pouhých 28 letech. Na jejím pohřbu kázal arcibiskup Arundel a kromě toho, že oceňoval její zbožnost, také zmínil, že on jí osobně udělil výsadu, aby měla evangelia v angličtině – ta pravděpodobně pocházela z viklefovských překladatelských kruhů; na okrajích textu se zachovaly její vlastnoručně vepsané poznámky.

Samozřejmě, že kontakty mezi Anglií a Českým královstvím pokračovaly i dále, což může dokumentovat i osobnost a vliv Mistra Engliše, oxfordského lollarda Petra Payna v husitském hnutí a při jeho obraně (např. na jednáních o kompakтата v Basi-leji).

Pravda vítězí

Jsme asi přesvědčeni, že toto je ryze husitské heslo, které je třeba chápat ve smyslu, že „Pravda Páně vítězí“ – zcela jistě odpovídá i nejznámější Husově výzvě: „Protož, věrný křesťane, hledej pravdy, slyš pravdu... atd.“ Prý při cestě husitského poselství na jednání v Basileji 1432/1433 se na voze Matěje Loudy z Chlumčan skvělo vypsání prohlášení, že „Super omnia vincit veritas“ (Nadevším vítězí pravda – což je verš z III. Ezdráše 3,13 – ve středověku velice oblíbeného a čteného). A patrně toto heslo chápeme i jako ryze české, jako v pravém slova smyslu „naše“, když se od roku 1920 objevuje na prezidentské vlajce.

Možná však, že i v této oblasti se projevuje větší závislost husitství na viklefismu, než si někdy myslíme... V listopadu 1382 arcibiskup Courtney navštívil Oxford se záměrem odsoudit Viklefa – což učinil bez toho, že by se zaobíral tím, čím se Viklef obhajoval. Odsoudil Viklefa a vlastně jej pouze mírně potrestal: vykázal jej z Oxfordu do jeho farnosti v Lutterworthu. Viklef, již zestárlý a znavený muž, zbavený ochrany mocných přátel, opouštěl soudní dvůr se slovy: „Pravda zvítězí“ (The truth shall prevail). Ne, neznám žádné podklady, které by od tohoto Viklefova prohlášení vedly k nejcharakterističtějšímu husitskému vyznání, nicméně, kdo ví, jaká souvislost zde byla?

A tak se otevřela poslední krátká etapa reformátorova života. Arcibiskupovi stá-cilo, když bude Viklef odklizen z veřejného života – a tak musel opustit svou milova-

nou univerzitu a uchýlit se na svou faru v Lutterwothu. Ani tam však nepřestal psát – a znova např. požaduje, aby církvi byl šlechtici odebrán majetek a ten použit na pomoc pro chudé v souvislosti s událostmi selského povstání a jeho potlačení.

Závěr

Poslední dva roky svého života, již znavený, nemocný (po nějakém záchvatu mrtvice) a zpodobňovaný jako starý muž – ač mu mohlo být možná i necelých 60 let – prožil Viklef na své faře v Lutterwothu – ještě spisováním a prací na překladu Bible. A taky duchovenskou službou. Přímou při ní dostal silný záchvat mrtvice, když v kostele vedl bohoslužby. Zemřel o dva dny později, 31. 12. 1384.

Nebyl by snadný úkol uvést seznam jeho spisů, ještě obtížnější by bylo pokusit se být stručně charakterizovat jejich obsah – a po pravdě řečeno, asi bychom jim příliš nerozuměli. Ale snad již rozumíme, že jeho vliv a odkaz je víc, než jak u rytiny, na níž je Viklef zpodobněn, uvedl Hermann von der Hardt o téměř tři století později, když se ve svém díle zabíral kostnickým koncilem:

„Johannes Wiclef, Angličan. Doktor a profesor teologie na univerzitě v Oxfordu. Zemřel r. 1387 (Chyba!) Jeho spisy odsouzeny na kostnickém koncilu 1415. Jeho hrob zrušen a kosti spáleny roku 1422.“ Věru, dlouho trvalo, než byl zneuctěn Viklefův hrob a jeho kosti! Příčina prodlevy byla, že ani anglická církevní hierarchie nenahlížela na Viklefa jako na kacíře, a tak s vykonáním rozsudku otálela – až po několikaletých papežových naléhavých výzvách k tomu neochotně došlo. Ale žádným způsobem nelze vymazat památku na tohoto působivého heralda reformace a jeho přínos pro chápání pravdy Písma svatého!

Plné znění přednášky přineslo srpnové dvojčíslo 23 - 24

Evangelického týdeníku Kostnických jisker,

tato přednáška byla vyslovena na Kalichu B. Kejšem v neděli 6. července 2014

náš seniorát

Pobyt mládeže-trřicátníků v Rovensku pod Troskami

Pokusím se zhruba zdokumentovat několik dní, jež jsme strávili od 17. do 22. srpna 2014 na faře Hany Jaluškové v Rovensku pod Troskami. Chyběli zde někteří klasičtí účastníci minulých pobytů – například Filip Lehovec nebo Josef Šlapánek, nyní již zaneprázdnění péčí o děti. Vystřídali je jiní: přítel Lucie Lehovcové Viktor, mladý luteránský farář Tomáš Matouš Živný, student teologie Jan Hrudka... Vyjmenuji i opět přítomné účastníky tradiční: Annu Halamovou, Annu Kellerovou, Lucii

Lehovcovou, Alenu Vantovou a Mášu (Petru Náhlovskou). Eva Šormová byla s námi taktéž. Někteří dorazili na místo v neděli, jiní přijížděli v dalších dnech.

V úterý jsme vyzvedli skupinu Britů ze zahraničního sboru, abychom se s nimi podívali do skal, kde se kdysi ukrývali tajní evangelíci. Jedna z Britek přednesla modlitbu, již k této příležitosti sepsala. Leitmotivem byla prosba, abychom, když už se nemusíme jako dávní evangelíci skrývat fyzicky, mohli vyjít z úkrytů vnitřních, v nichž setrváváme za zdmi strachu, odcizení a různých zranění.

Vyšli jsme ke skalním vyhlídkám. Na jedné z nich Jan Hrudka zvolal: „Kde domov můj?!“ Vzápětí jsme došli k další, pojmenované Vyhlídka Kde domov můj. Šlo o stíněnou skalní proláklinu, vzpínající se převysoko nad srázem. Honza doputoval až k okraji zábradlí a zvolal: „Konečně jsem našel svůj domov! Tady, v samotném centru otázky!“

V podvečer přijel Tomáš. Toužebně jsme si prohlíželi knihovnu Hany Jaluškové. Zalekli jsme se knížky Johna Wesleyho, obsahující expresivní kázání o hříchu. Eva však přispěchala Wesleyho obhájit a upozornit nás, že jeho dílo musíme chápat v kontextu doby a tehdejší nábožensky povrchní společnosti. S respektem jsme knížku zařadili zpět.

Později Tomáš vytáhl Karafiátovy Broučky a oživil záhy „spor o Broučky“, táhnoucí se podle Evy evangelickou církví napříč generacemi. Tomáš kritizoval zejména vyhocený důraz na poslušnost a jakýsi fatalismus. Podle Evy má naopak s knížkou problémy jen ten, kdo má problémy s autoritami, a to, co Tomáš nazývá fatalismem (zpodobněno zejména drsným a bleskovým příchodem zimy na konci), Eva pokládá za přímý střet se skutečností života. Sama na knížce vyzdvihla mimo jiné psychologii postav. (Jeden z největších rebelů se posléze stane farářem.) Nadto se svěřila, že mnohé úseky ji dojaly k slzám pokaždé, když je znovu a znovu četla dětem a vnoučatům. Už jen: „A bylo jaro. Všechno, všechno kvetlo, a ty včely tolik bzučely a ta tráva byla taková veliká, a ta rosa jako granáty, a ti ptáčci tolik zpívali, a ti cvrčci – ale ti se něco nacvrčeli!“ Atmosféra v místnosti překypovala vhladem, že dříve, než začneme nějaké dílo zlehčovat, je dobré zjistit, zda někoho z přítomných nedojímá.

Navečer jsme s Tomášem meditovali o osobách Boží trojice. Položili jsme si otázku, zda jednotlivé osoby mohou přejímat charakteristiky osob ostatních. Např. můžeme-li o Bohu Otcí říct, že je chlebem. Eva záhy prosvištěla okolo a upozornila nás, že se nám Bůh asi směje. Tomáš nakonec dospěl k závěru, že teze o libovolném přejímání charakteristik je příliš odvážná a že zavání modalistickou herezí. (K onomu proudu náleží mimo jiné představa, že Otec trpěl s Ježíšem na kříži. Je mi dost blízká.) Tomáš připomněl Barthův výrok, že jednotlivé osoby trojice jsou jednotlivými způsoby bytí, a dodal, že je to trošku analogické, jako když je Honza jiným způsobem bytí než Máša.

Jakkoliv je vzájemně zaměnit nebo smíchat dohromady by byla věčná škoda. Honza představuje tíhu kříže, vznešenost melancholie a neupokojenost Kazatelovu.

Máša je všeobjímající, neustále akcentuje vzkříšení, vedle všech a všeho bezbřeze miluje i svého křečka Lízinku... Jako orgány těla Kristova se Máša s Honzou záhadně doplňují; což mnohdy ani dohlédnout nelze... Tomáš usoudil, že zaměnili-li bychom Honzu s Mášou, vznikl by jakýsi guláš – snad na způsob hinduistického átmánu. Bůh je však překrásný ve své tajuplné rozmanitosti. (Nutno dodat, že zvolená analogie notně pokulhává už jen v tom smyslu, že Máša i Honza mohou být v Kristu přijati za děti Boha Otce. Rozprostírá se tedy před námi pouze nejspodnější cíp hávu Nezobrazitelnosti.)

V noci jsme hráli karetní hru založenou na tvorbě volných asociací k archetypálním a snovým obrazům. Hráči postupně vykládají karty otočené tak, aby nebylo vidět, co je na nich, a libovolně je nazývají. Ostatní pak přimíchají karty své. Poté se všechny karty obrátí a ostatní hráči hádají, která byla tou původní. Vše dospělo až k okamžiku, kdy Honza vyložil „Rovensko pod troskami“ v podobě průzračného nebe, provívaného snad prudkým vichrem, na dosah za kamenným pravoúhlým vchodem.

Ve středu jsme se vydali na Kozákov. Viktor tam jezdil již v dětských letech na chalupu. Tenkrát mezi místními pastvinami objevil i vlastní naleziště olivínů. Nyní se rozhodl nám jej odtajnit. Na první pohled jde o obyčejnou prašnou cestu, ale olivíny se tam válejí na každém kroku. Viktor o nich promlouvá téměř v podobenstvích: „Lidi tudy chodí, a vůbec si neuvědomují, po čem šlapou.“ Jeden z mohutnějších kamínků si nechal zatavit do šperku. Symbolizuje mu zamilovaný kraj, srdce dětství a vzpomínky na příbuzné. Několik desítek metrů cesty jsme procházeli na bobcích přibližně půl hodiny. Jen Honza nad námi putoval s majestátem plachetnice mířící střemhlav na hlubinu, a konstatoval, že hledání polodrahokamů je pro něj příliš povrchní. V nestřeženě chvíli jich však několik posbíral i on, aby je na konci cesty mohl někomu věnovat. My ostatní jsme již třímali plné hrsti. Navrhl jsem, že můžeme sestavit modýlek Nového Jeruzaléma. Anička Kellerová tuto vizi rázně zavrhla slovy, že po návštěvě Izraele má podobných náboženských suvenýrů plné zuby.

I Eva na dalším výletě vzpomínala na Jeruzalém. Vyobrazila scénu putujících davů, zástupců nejrůznějších církví, fanatiků, turistů a konvertitů, kteří na sebe připěvňují kříže a utvářejí frontu na Golgotu, skupinek nechávajících se křtít v Jordánu, emocionálně vypjatých blouznivců – reformovaný evangelík se jich nejprve odtažitě vyděsí, a do toho všeho arabských trhovců. Výjev v Evě tehdy vyvolal palčivou otázku, o co tam vlastně jde. Nakonec si uvědomila, že vidí zhuštěný obraz celého světa, nad nímž zůstává viset Kristus na kříži a pro nějž truchlí. Dodala, že sama zůstává součástí tohoto obrazu.

Anička Halamová, ukončující vikariát a chystající se na sbor, přemýšlela na toméž výletě, jak si rozvrhne harmonogram. Eva důrazně varovala, že farářská práce se může snadno zvrhnout v chaos. Anička prohlásila, že by jí pomohl pes. Struktu-

roval by den vycházkami, a navíc by byl tak hodný, že by i zloděje bez problémů na faře uvítal. Eva zavzpomínala, jak jejího otce nejméně hodinu před kázáním nikdo nerušil... Ji naopak později rozptylovala péče o děti, o nemohoucího otce atd. Anička připustila, že ji podobné vize znepokojují a že občas propadá pochybnostem, zda vůbec farářce (či farářovi) stojí děti za to. Připomněla tak podprahovou, ale o to vtíravější otázku po evangelickém mnišství. Nakonec moudře přehradila silicí příboj neutěšeného tázání slovy, že se uvidí.

Doposud jsem v tomto článku nenapsal nic o Lucii Lehovcové. Lucka břehy mele. Podííl se na prevenci proti kyberšikaně a na kurzech první pomoci. Představuje ženu poraženou autem či zapíchnutou nožem. Obojí ji baví zhruba stejně.

Poslední večer jsme se společně dívali na Kurosawův film Dodes'ka-den. Jde o můj nejoblíbenější film, a tak jsem byl rád, že jej mohu s ostatními sdílet. Děj se odehrává ve slumovém předměstí Tokia a je nabitý mezními situacemi. Realitu zobrazuje v neestetičtějších formách, a zároveň podobně nesmlouvavě jako Broučci. Nescházejí v něm kristovské motivy. Kurosawa jen pracně sháněl peníze na jeho natočení, a nakonec šlo o naprostý propadák. Tehdejší japonské publikum nebylo na smrtelně vážný film zvědavé. Zruinovaný Kurosawa se pokusil o sebevraždu a nenatočil dalších několik let nic. Kdyby tušil, jak moc jeho film někoho zasáhne jindy a jinde, snad by se jeho chmury poněkud rozptýlily. Tuším zde velké poselství naděje; když se nám zdá, že naše úsilí nikam nevede a že po něm lidé dupou.

Jedním z vrcholů pobytu se stala přítomnost dítěte. Šlo o několikaměsíčního vnoučka Hany Jaluškové.

Filip Němeček

Návštěva v Tanzanii

Tři týdny letošního léta jsme dvě sestry z potštejnského sboru, dva bratři a dvě sestry z našeho partnerského sboru Rhein-Main prožili v daleké africké zemi – Tanzanii. Pro nás z Čech cesta začala v pondělí 21.7. odjezdem autobusem do Frankfurtu nad Mohanem. Naši přátelé nás odvezli na letiště, kde jsme se shromáždili před odletem, odbavili zavazadla a přesunuli jsme se do letištní kaple, kde jsme se společně modlili za přítomnosti br. Christoha Waase a dalších členů sboru a přijali požehnání na cestu. Čekala nás cesta do Dubaje a Dar es Salaamu. Afrika nás přivítala příjemně teplým vzduchem a exotickou vůní – směs vůně moře, písku, suché trávy a kouře. Na letišti nás přivítali představitelé Moravian Church a odvezli nás do hostelu Armády spásy, odkud jsme druhý den pokračovali v cestě do vnitrozemí – asi 850 km vlakem do města Mbeya, kam jsme přijeli před půlnocí. Do Ibungu nás dopravila auta církevní kanceláře z Mbeyi a Rungwe. U kostela v Ibungu na nás čekali místní, zpívali píseň na přivítání „Amani“ a svítili přitom lampami a tancovali. Bylo to velmi dojemné přivítání, které vhnělo slzy radosti do očí. Připravili pro nás teplou vodu na umytí a vařené jídlo. Ráno byla neděle a nás čekaly bohosluž-

by a setkání s lidmi ze sboru. Shromáždění začínalo v 10 h a končilo kolem 15 h. V kostele bylo shromážděno asi 60–70 dětí, které disciplinovaně seděly na lavicích a pozorně sledovaly průběh shromáždění, na vyzvání zazpívaly písně, které doprovázely tancem. Ve shromáždění se střídají pěvecké sbory – smíšený (složený ze starších členů) a sbor mládeže. Všichni nádherně zpívají a tančují. Tancem vyjadřují děj písně. My jsme měli nacvičené krátké „divadlo“ o stvoření světa, zapojili jsme děti i dospělé, aby nám pomáhali. Všichni se s radostí podíleli na vytvoření alegorického obrazu, který jsme ale museli po konci shromáždění uklidit. Na konci shromáždění bylo vyhlášeno několik sbírek. Lidé přinášejí různé obnosy a vkládají je do různých přihrádek (zpívají a tančují u toho) a my jsme byli vyzváni, když byla sbírka určená pro potřeby sboru, abychom své příspěvky dali tam. Sbírká pokračuje ještě venku před kostelem, kdy probíhá dražba naturálií, protože venkované přinášejí i část své úrody nebo živá zvířata.

V pondělí nás vzali naši bratři do škol v Ibungu a do nového kostela, který se ještě dostavuje. Další den jsme byli navštívit zdravotní středisko ve městě Ikuti, které bylo nedávno postaveno s pomocí ze zahraničí, ale zatím tam nemají vodu (tu berou z řeky). Na vodovod v Ibungu věnoval peníze německý sbor Rhein-Main a nyní se jeho zástupci měli možnost podívat, jak funguje a co je zapotřebí ještě vyřídit. Lékař ze zdravotního střediska by byl velmi rád, kdyby i on mohl časem mít ve středisku vodu z vodovodu, neboť středisko funguje i jako malá nemocnice s lůžky a porodnice, kam si rodičky pro jistotu nosí s sebou z domu. Lékař nám řekl o podmínkách, ve kterých je středisko provozováno, a o základní lékařské péči pro obyvatelstvo. Velkým problémem je malárie, která způsobuje ještě v dnešní době velkou úmrtnost, hlavně u dětí, a dalším problémem je šedý zákal, kterým trpí většina starších lidí. Středisku jsme věnovali léky, gumové rukavice, injekční stříkačky a jehly, nůžky, pinzety a skalpely. Navštívili jsme ještě nedalekou školu a střední školu, kde se ale ten den nevyučovalo, protože byl svátek. Vedení obce nám věnovalo 4 ananasy, které nám odnesli do vesnice místní kluci a měli z toho velikou radost.

Další den pro nás přijelo auto a jeli jsme do Rungwe – první misijní stanice v Tanzanii, kde sídlí hlavní kancelář pro okres Rungwe a odkud se rozšířila Moravská církev do okolí. Osada se rozkládá u hory Mount Rungwe (2 952 m). Když první němečtí misionáři přišli do vesnice (kolem r. 1881, krátce po tom, co Německo získalo tuto oblast jako kolonii), nebyli přijati místním obyvatelstvem, uchýlili se proto na vyvýšené místo nad osadou, a vesničané čekali, že tam zemřou, neboť věřili, že je to místo, kde sídlí zlí duchové. Ale misionáři přežili, a pověřiví venkované přikládali jejich přežití nadpřirozenou moc a přijali je. Misionáři pomáhali místním se vzděláním a léčením. Německo přišlo o svou kolonii už po I. světové válce, ale Moravská církev zde působí dodnes. Nyní je v osadě základní škola a učiliště – dívky se učí šít, chlapani technické obory. Je tam centrum sociální pomoci. Viděli jsme velmi zacho-

valý první moravský kostel v Tanzanii. Navštívili jsme muzeum a kancelář Moravian Church.

Další cesta vedla do Kiwiry – městečko, kde je policejní škola pro budoucí vězeňské dozorce. Projeli jsme vojenským prostorem a stanuli na břehu řeky Kiwiry, kde mizí voda kamsi do hloubky a za 7 dní vyteče z druhé strany skály. Oblast byla kdysi velmi tektonicky aktivní a nachází se zde mnoho unikátních přírodních památek – jeskyní, vodopádů a podivných skalních útvarů vulkanického původu.

V Ibungu jsme měli za úkol kontrolu vodovodu, který byl postaven v r. 2011. Dlouhá léta si museli místní obyvatelé nosit vodu buď z řeky, nebo z horského pramene, který vyvěrá z hory nad vesnicí. Nyní je zde vybudován malý rezervoár, z kterého samospádem teče voda už v trubkách do větší nádrže a odtud se rozvádí na různá místa, kam si lidé pro vodu musí chodit, ale nemají to už tak daleko. Je to velká pomoc a usnadnění života. Frankfurtský sbor poskytl finanční pomoc a vybudování vodovodu bylo zadáno nadaci podporované německou vládou. Mluvili jsme se zástupcem této organizace v Mbeyi a požádali o jejich dohled a pomoc při jednání s úřady o zmírnění vysokých poplatků za povinné rozbory vody. Týden v Ibungu jsme zakončili sborovou slavností, kdy byl vodovod oficiálně uveden do provozu. Na slavnost přijeli církevní představitelé a kazatelé z ostatních okolních sborů, studenti teologie a bývalý kazatel, který stál na počátku partnerství se sborem Rhein-Main. Druhý den jsme ráno předali trička se znakem našeho partnerství a drobné dárky, sbalili zavazadla a odjeli jsme do Mbey. Je to rozsáhlé, téměř třímilionové město, které leží uprostřed vysokých hor ve výšce 1 600 m. Podařilo se nám vystoupat na horu nad Mbeyou, která sahá nad 2 500 m a odkud je nádherný výhled po okolí. Jde se po křížové cestě, která byla zbudována katolíky, kteří v Mbeye dlouhodobě působí a provozují velkou nemocnici a školy.

Ubytování jsme byli v hostelu Moravian Church v blízkosti kostela a církevní kanceláře. Sekretář kanceláře se nám věnoval celý den – ukázal nám církevní prostory, sídlo rádia Baraka, učiliště, teologický seminář a vzali nás na zemědělskou výstavu. Rádio Baraka je velmi populární a provozuje ho Moravská církev. O vysílací čas je velký zájem z různých oblastí. Církev využívá jen část vysílacího času. Hned vedle budovy rádia jsou dílny učiliště, kde se učí truhlářské řemeslo a opravy aut. V sousední budově je škola pro budoucí učitele a internát. Navštívili jsme univerzitu, kde nás zaujala univerzitní knihovna s knihami mimo jiné o historii Moravské církve a misii nebo teologii Jana Husa a J. A. Komenského a mnoho diplomových prací studentů.

Čas v Mbeye rychle utekl a my jsme nastoupili do autobusu a odjeli do města Iringa vzdáleného asi 500–600 km daleko. Cestování autobusem patřilo mezi to nejhorší, co jsme zažili, protože cesta trvala 8 hodin bez přestávky na toaletu, autobus byl vyplněn do posledního místečka (i v uličkách byla sedadla). A další místní specialita – cestující kazatel – nastoupil, do další stanice kázal, a zase vystoupil.

Krajina kolem Iringy nám trochu připomínala rakouskou alpskou přírodu, na rozdíl od Mbey, jejímuž okolí se říká Africké Skotsko (Scotland of Africa) a skutečně to tam tak působí.

Iringa je město hojně navštěvované Evropany, neboť je to přestupní bod směrem do národních parků. Ještě před setměním jsme si město prošli a viděli jsme lidské hemžení kolem různých obchůdků a jak mnoho žen šije na šlapacích šicích strojích šaty přímo na ulici a muži mají své dílny přímo na ulici a tvoří své výrobky nebo opravují auta také přímo na ulici.

Ráno nás vyzvedli průvodci a odvezli nás do nádherného národního parku Ruaha, kde jsme prožili tři dny pozorováním zvířat a přírodních krás. Cestou z Iringy jsme se ještě zastavili v místě zvaném Stone Ages. Nádherné pískovcové útvary v oranžové barvě tvoří v kontrastu s modrým nebem neuvěřitelnou scenerii. V těchto místech se před časem prováděl archeologický průzkum americkými a korejskými studenty a bylo nalezeno mnoho kamenných i kovových nástrojů.

V Ruaze nás přivítali sloni, antilopy, žirafy a jiná zvířata obvyklá pro Afriku. Překvapilo nás, že jinde v Africe jsou divoká zvířata vzácností. Ve volné přírodě se zvěř téměř nevyskytuje. V Ibungu jsme pozorovali pouze drobné ptactvo, 2 havrany a ostatní byla zvířata hospodářská. Podél cesty vlakem a autobusem po stovky kilometrů nebylo zvířata vidět, blíž k národnímu parku se občas u silnice vyskytlo pár opic, které jsou zvyklé, že občas řidiči něco vyhodí z auta. Proto se také objevují pro nás atypické příklady pro řidiče – nekrmte opice apod.

Z Ruahy vedla cesta do přístavního města Dar es Salaam, které jsme si ještě prohlédli před odletem. Původně jsme se chtěli podívat do školy pro dívky, ale nepodařilo se nám domluvit s představiteli církve, a proto jsme si vytvořili vlastní program. Došli jsme k moři, prošli tržnici s rybami. Je to naprosto neuvěřitelný zážitek, vidět rybáře a obchodníky při práci. Úlovky se ihned zpracovávají a prodávají. Přimo v tržnici se ryby pečou, z mořských darů se připravují různá jídla. Rybáři jsou srdeční, zdraví nás a mávají na nás. Šli jsme po písčité pláži plné nádherných mušlí až k místu, kde se dalo koupat. Jörg, Henning a Naďa se ponořili do vln a na pobřeží se brzy začali shromažďovat místní a pozorovali koupající se bělochy. Claudia hlídala zavazadla a já jsem si povídala s kolemjdoucími školáky. Na pobřeží jsou čtvrtě se stavbami z koloniální doby, staré domy mizí a nahrazují je vysoké bankovní domy a hotely.

Abychom si trochu odpočali, usadili jsme se na malé zídce na rušné třídě. Zastavil se u nás policista a řekl nám o nástrahách velkoměsta. Upozornil nás, abychom se v žádném případě nezdržovali na ulici po setmění a abychom si dávali pozor na zloděje, kteří strhávají batohy turistům z ramen. Než se s námi rozloučil, nechal si zapsat dobrozdání do sešitku, aby měl hodnocení pro povýšení. Ani jsme netušili, jak brzy si ověříme jeho slova v praxi. Cestou zpět jsme se zastavili v restauraci na jídlo a potom už jsme pospíchali do hostelu. Cesta vede po rušné třídě, kde se pohybují

stovky aut a lidí a najednou se Nadě pověsil na batoh mladý zloděj. Druhý se chtěl zmocnit batohu Claudie. Svedli jsme krátký boj, abychom útočníky setřáslí, což se nám poměrně brzy podařilo. Chtěli peníze, ale překvapila je naše reakce a boj vzdali. Kolik jich bylo, nemohu s určitostí říct, 3–4 na nás 5. Místní lidé, kteří prodávali v nedalekém stánku, se nám sice omlouvali, ale proti útočníkům se nikdo neodvážil vystoupit, aby nám pomohl. Je to sice trpká, ale dobrá zkušenost.

Druhý den jsme si objednali taxi a odjeli jsme do vzdálenějších čtvrtí, abychom se podívali do skansenu, který je umístěn uprostřed výškových budov, a potom jsme pokračovali přes tržiště zpátky do areálu Armády spásy. Odpoledne jsme zabalili zavazadla a druhý den už jsme nasedali do letadla směr Dubaj a Frankfurt nad Mohanem. Tam nás čekalo vřelé přivítání, dostali jsme každý růži a všichni jsme se radovali ze společného shledání. Nezbyvá než poděkovat Bohu za tu obrovskou milost, kterou nám projevil, že jsme mohli navštívit místa, kam se kdysi dostali ochranovští misionáři a zvěstovali Krista, jehož jméno je tam s radostí vzýváno a Moravská církev má dobré jméno, neboť její lidé vykonali a konají mnoho dobré práce.

Jana Nejmanová

Pobyt rodičů a dětí

Uprostřed srpna se konal pobyt rodičů a dětí. A kde že se to konalo? Ve Velké Lhotě, vesničce s dvěma evangelickými kostely, na Vysočině blízko Dačic. Bydlelo se na faře.

A kdo tam všechno byl? Maminka Alena s Prokopem a Oldou, maminka Lenka s Filipem a Kryštofem a druhá maminka Alena s Vojtou a tatínkem Ondrou. Program připravovala Petra, Máša, Anička a Eva. Seznámili jsme se tak s praotci Jednoty – Janem Augustou, Janem Blahoslavem, Janem Amosem Komenským a také s církevním rokem, se strukturou Ochránovského seniorátu a s mnohým dalším.

Co jsme všechno dělali? Hráli si v lese, plnili připravené úkoly, pekli buřty, koupali se v rybníce, zpívali a byli jsme i na celodenním výletě ve Slavonicích. Viděli jsme i exotická zvířata jako lamy a velbloudy.

Co jsme jedli? Ve vaření jsme se střídali. Podávaly se samé zdravé dobroty – zapečené brambory, rizoto, těstoviny s omáčkou, smaženice, těstovinový salát. A také báječné polévky – květáková, pórková, čočková, fazolová a zelná.

Co jsme zažili? Zažili jsme radost, nadšení, snahu, vzájemnou toleranci, společná ztišení, sdílení, naslouchání, rozhovory. Ale také smutek z prohry, vztek, vzdor. Prostě vše, co k životu patří. Byl to naplněný týden vzájemnou blízkostí, písněmi, modlitbami.

Všem zúčastněným moc děkuji, bylo mi s nimi dobře!

A ještě na konec osobní poděkování klukům za to, že drželi pohromadě a že vzali mezi sebe i malého Vojtu!

A.S.

Návštěva v partnerském sboru

V sobotu 21. 9. 2014 jsme se vypravili tři zástupci potštejského sboru do Frankfurtu nad Mohanem navštívit partnerský sbor Rhein-Main u příležitosti každoročního rozloučení s létem (Sommer-Abschieds-Abend). Letos se ještě přidalo do programu poděkování a rozloučení s manžely Waasovými. Kazatel Christoph Waas odchází do důchodu a s manželkou se stěhují do Neuwiedu.

Christoph Waas působil ve sboru Rhein-Main od r. 2001 a od té doby začala naše aktivní partnerská spolupráce. Christoph miluje Čechy a už za dob totality jezdil do Čech a navštěvoval místa spojená s bratrskou historií. V Potštejně našla zázemí východoněmecká a západoněmecká mládež, na jejichž setkáních se aktivně podílel.

Sbor Rhein-Main udržuje dlouholeté styky se sborem Moravské církve v Ibungu v Tanzanii. V r. 2008 přijela skupina z Ibungu a z Německa na pár dní do Potštejna. Neměli

*kazatelé Christoph Waas
a Nada Bětáková*

jste tenkrát ještě kostel, ale už se o nákupu uvažovalo, jednání byla ještě na začátku. Podařilo se nám půjčit klíče a delegaci jsme tam zavedli. Vysvětlili jsme jim, že kostel sloužil jako skladiště (v té době byl skoro prázdný, jen v koutech se ještě povalovaly odložené věci). Rozestoupili jsme se do kruhu a zpívali a po africkém způsobu tančili a modlili jsme se. Zanedlouho došla jednání ke zdárnému konci, budovy byly koupeny a pro nás začal nový začátek. Na zahájení přijela malá delegace z Německa, na další rok jsme dostali pozvání do Herrnhagu na společnou dovolenou. Tam jsme strávili nádherný týden s německými bratry a sestrami v prostředí, které kdysi vybuodovali potomci českých exulantů. Pro mne byla, mimo jiné, velkou inspirací práce na obnově zchátralých budov.

Partnerský sbor Rhein-Main se významně podílel na financování zakoupení potštejského kostela a fary a na obnově fasády a elektroinstalace, za což jsme mu ze srdce vděční.

Naše spolupráce se přenesla do osobních přátelských kontaktů. Každý rok se někdo z partnerského sboru objeví na dlouhodobější pobyt nebo jen na kávu.

Tanzanie byla místem setkání všech tří partnerských sborů a Boží pozhennání jsme vnímali na každém kroku.

Doufáme, že odchodem manželů Waasových, srdečných, ochotných a pohostinných správců sboru, neutrpí naše vzájemné kontakty se sborem a partnerství bude aktivně pokračovat. Byli nám oba dobrými učiteli, jak lze partnersky spolupracovat i přes jazykové bariéry. Již nyní máme domluveno setkání našich sborů opět na Svatodušní svátky v Potštejně a plánujeme společnou dovolenou v Německu. Nabízí se i podpora projektů v Tanzanii.

Prějeme Christophovi a Doris, aby se brzy zabydleli v novém domově a užívali si Boží milosti pro každodenní rodinný i společenský život. Věříme, že budou velkým přínosem pro místní sbor.

Jana Nejmanová

ráj srdce

Mocná mírnost

Ježíš řekl: „Chce-li kdo mne následovati...“ Nenutím, nedopouštím se na nikom násilí, ale činím každého pánem jeho vůle. Proto říkám: „chce-li kdo“, neboť já zvu k dobrům, ne ke zlům a obtížnostem, ne k trestům a káráním, abych musel použít násilí. Když tedy Ježíš takto promlouvá, povzbuzuje ještě mocněji. Neboť kdo chce nutit, často strká dozadu. Mírnost je mocnější než násilí. Proto Ježíš říká: „chce-li kdo...“ Neboť větší, chce říci, jsou dobra, že ho dobrovolně musíte následovat... Proto nás Kristus nenutí.

Joannes Chrysostomus

Budte svatí!

Budte svatí, neboť svatý jsem já, svatý, váš Bůh. Budte svatí a slyšte tato slova. Jako nadpis stojí nad příkázáními. Naslouchejte mi, otevřete si nový rozměr pro zdařilý život. Budte svatí, neboť jste nesení tou moudrostí, že každá a každý jste podoba Boží a vespolek se bedlivě setkáte.

Buď svatý, neboť „Já-jsem-tu“ jest mé jméno, a stávám se tu pro tebe, kdykoli mne potřebuješ. Budte svatí, neboť Boží dech vtéká do tebe a dává ti vzduch k dýchání. A příslibuji ti pokoj, abys vnímal, že Boží ruka tě drží.

Buď svatý, neboť přejmeš odpovědnost za sebe, své bližní a za stvoření. Můžeš nést starosti za budoucnost za sebe, své bližní a za stvoření. Můžeš nést starosti za budoucnost země. Buď svatý, neboť cizí se stanou přítelkyněmi a přáteli. Tuší něco z domova a skrytosti ve tvé blízkosti.

Budte svatí, neboť svaté je místo, na němž Bůh se stal v tomto světě viditelným a prožitelným.

Christine Rudershausen

Skok do vody

Víra je skokem do vody, který můžeme učinit s prožitou zkušeností, že je tu Jeden, jenž nás může zachytit a zachytí. V jistém ohledu je náboženství jevem první životní půle. Skutečná víra je spíše možná v druhé půli života, která není nutně závislá na našem chronologickém stáří, v každém případě však na stupni naší duchovní zralosti. Jak jednou řekl dánský filosof Soren Kierkagaard, „musí být život prožit v pohledu dopředu, ale může být pochopen jenom v pohledu dozadu“.

Teprve potom, co prorok Jonáš vyšel z břicha ryby, pochopil, co Bůh učinil. Teprve pak mohl poznat způsob Božího jednání. Před cestou temnotou a vyvržením na skutečný břeh – všechno to, proti čemu ze všech sil bojoval – nebylo pro Jonáše žádné poselství, které by mohl předat. Jonáš tak může být chápán jako židovsko-křesťanský symbol transformace. Nepochybně byl příběh Jonášův inspirující pro Ježíše, neboť zrcadlí, co se přihodilo jemu samému.

Richard Rohr

připravuje M. Matouš